

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Oponentský posudek diplomové práce **Bc. Ondřeje Fúsika**: *The adjective halig in Old English prose: towards a characterization of a lexical field of holiness in Old English*

Práce Ondřeje Fúsika si klade za cíl na korpusovém základě zmapovat sémantické pole SVATOSTI ve staré angličtině, přičemž se konkrétně zabývá morfosyntaktickými, sémantickými a teologickými charakteristikami staroanglického adjektiva *halig*.

V teoretické části práce autor krátce mapuje lexikální teorii a obecné morfosyntaktické rysy staroanglických adjektiv, následně za použití Staroanglického tezauru identifikuje čtyři přídavná jména *halig*, *gebletsod*, *gesælig* a *gehalgod* pokrývající sémantické pole SVATOSTI a vybírá z nich k další analýze adjektivum *halig*. Na základě pěti zdrojů (*Oxford English Dictionary*, *Bosworth-Toller Anglo-saxon Dictionary*, *Staroanglické gramatiky* manželů Wrightových a A. Campbella, *Dictionary of Old English*) dále popisuje morfosyntaktické a etymologické rysy vybraného adjektiva.

Autor formuluje tři hypotézy, z nichž první je v zásadě návrhem kolokační analýzy a vychází z předpokladů rozdílné distribuce adjektiva v závislosti na jeho sémantice, druhá se týká sémantického přesahu adjektiva z pole SVATOSTI do pole ZDRAVÍ a je založena na předpokládané etymologické souvislosti (*holý, whole, hale*), třetí je teologickou otázkou týkající se zdrojů svatosti.

V praktické části práce autor postupně analyzuje všechny výskyty adjektiva *halig* v závislosti na řídicím substantivu, a to zvláště v atributivní (pre- i postpozici) a predikativní funkci. Řídící substantiva si autor sružil do několika sémantických skupin (lidé, bůh/božstvo, rítus atp.).

V závěru práce autor konstatuje sémantický přesah adjektiva (druhá hypotéza), jako zdroje svatosti identifikuje téměř výhradně křesťanského boha, resp. jeho prostředníky a v jednom případě i pohanskou společnost (třetí hypotéza). První hypotéze (sémantice kolokujících substantiv) se bohužel nedostává zcela jasné syntézy, byť je základem analýzy v praktické části, je jí věnován značný prostor a samotná analýza je bezesporu přínosná.

Na práci oceňuji zejména oborový přesah (od korpusové lingvistiky, přes lingvistiku historickou až k teologii) a velký kus náročné práce odvedené při sémanticko-teologické analýze. Autor prošel úctyhodným objem staroanglického materiálu, který velmi zručně interpretoval, často v nutně širokém kontextu a ve vlastních překladech.

Po věcné stránce bych práci vytkl poněkud nejasně stanovené (s. 26) hypotézy. Nemohl jsem se při čtení analýzy zbavit dojmu, že lingvistická část analýzy autora spíše brzdí a možná by stálo za to zaměřit se pouze na analýzu teologickou a na analýzu sémantickou jako její nutný základ. Zároveň ale připouštím, že jako laik zcela nedoceňuji teologickou metodologii práce (více v připomínkách).

Formální úprava práce je dobrá, výjimečně jsou chybně uvedeny odkazy na tabulky, využití kurzivy není zcela konsistentní apod. Po jazykové stránce práce splňuje obvyklé nároky, občasné chyby (především vynechaná slova nebo slova navíc) jsou nejčastější v úvodní části práce, jen velmi řídké jsou případy, kdy je kvůli chybám práci hůře rozumět. Všechny nalezené formální chyby jsem vyznačil do výtisku práce.

Při obhajobě by se autor mohl vyjádřit především k následujícím připomínkám/otázkám:

- Proč více nepracoval s DOE?
  - V DOE by našel všechny doložené formy adjektiva *halig* a značně by si zjednodušil jeho vyhledávání v korpusu.
  - V DOE by našel další adjektiva vztahující se k sémantickému poli SVATOSTI (např. *eadig*). Pokud analyzuje jen jedno, ale rozhodl se uvést i ostatní, bylo by dobré, aby byl seznam pokud možno kompletní.
  - V DOE by také našel adj. *gefullod*, které dle pozn. 23 na s. 82 marně hledal v BT (kde se však nalézá sloveso *gefullian*, o jehož participium tu jde).
- Je dobře, že autor doslovně cituje korpusový dotaz v jazyce CQL, kterým korpus vytěžoval, bohužel jsou v něm ale patrné nedostatky. Jednak v operátoru zajišťujícím ignorování rozdílu v malých/velkých písmenech prohodil znaky (správně „(?)“ v práci „(i?)“), takže hledal pouze výskyty s malými písmeny a nechtě připustil volitelnou předponu „i“, jednak opominul některé méně časté varianty např. s jinou samohláskou v kořeni (nejen „a“, ale i „æ“, „e“, „æe“ nebo „aa“) nebo s jiným složením konsonantů. Jak jsem uvedl výše, tomuto problému by se snadno vyhnul, kdyby místo regulárního výrazu použil seznam forem z DOE. Je ale třeba uvést, že i takto autor pokrýl převážnou většinu výskytů.
- Další metodologický problém je vyhledávání kolokujících substantiv, především v predikativním užití adjektiva. Autor sám uvádí, že jejich vyhledávání v CQL bylo problematické a ze stovky výskytů nakonec identifikoval jen několik málo jako validních. Přitom ale použitý korpus YCOE je syntakticky značkován a hledané konstrukce by tedy šlo snadno a přesně dohledat díky tomuto značkování.
- Na s. 96 dochází autor k závěru, že *halig* je vzhledem k analyzovaným výskytům užíváno především atributivně v prepozici, zatímco postpozice i predikativní užití je marginální. Jak je tomu v porovnání s ostatními staroanglickými adjektivy?
- Mohl by autor objasnit, z čeho přesně vyplývá tvrzení na s. 98 „This suggests that the static qualitative halig might be the original meaning of halig whereas the other two meanings (dynamic qualitative and proclamative) were introduced secondarily.“?
- Při hledání kognátů by bylo vhodné využít nejen OED, např. Pokorný uvádí kořen *kai-lo jak pro *holy*, tak pro *whole* (přičemž samotné heslo *holy* v OED, ze kterého autor čerpá, je z roku 1899).
- Jak autor určuje „zdroj svatosti“? Někdy zřejmě pracuje s předpokladem, že být je jako svaté označeno něco jiného než bůh a/nebo je označeno někým jiným, samotná svatost nakonec přeci jen musí vycházet od boha. Jindy se ale této teze neдрží a buď označuje prostředníka, nebo hledá zdroj v pohanské společnosti (např. s 54). Proč v případě pohanů nemůže být konečným zdrojem také bůh/bohové?
- Na s. 48 autor analyzuje spojení *halig hired*. Může mít pojetí učedníků Krista jakožto králových následovníků svůj zdroj také ve starogermánské tradici bojových družin následujících svého pána a akcentovat tak princip věrnosti/oddanosti (*Sen o Kříži*)?

Přes výše uvedené připomínky práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě s navrženým hodnocením: velmi dobře.

Místo, datum a podpis vedoucího/opponenta: V Praze, 16.5.2018.